כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת קדושים ■ כ"ג ניסן ה'תשע"ד ■ 23.04.2014 ■ גליון מס' 271

תפוצה לכל קהילות ישראל

מנהגי ספירת העומר

/ מכון ירושלים לדיינות

הקדמה קצרה:

שנים עשר אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמם, עד שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה. תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת. אמר רב חמא בר אבא, ואיתימא ר' חייא בר אבין: כולם מתו מיתה רעה. מאי היא? א"ר נחמן: אסכרה. (תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סב עמוד ב). מחמת סיבה זו נהגו בעם ישראל מנהגי אבלות וכפי שיתבארו ענינם בפרק זה.

זמן האבילות

א) זמן זה של 'מפסח עד העצרת' נקטו הראשונים שהכוונה על שלושים ושלש יום, אלא שנחלקו אימתי זמן זה של מיתת כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא היה, שמחמת זה יש לנהוג מנהגי אבילות, יש אומרים שזמן זה הוא מפסח עד ל"ד בעומר, ויש אומרים שביום ל"ג בעומר הפסיקו למות, ויש אומרים שמתו מראש חודש אייר עד ג' ימי ההגבלה, ויש אומרים שמתו בכל יום שאומרים בו תחנון.

מנהגי איסור נישואין

ב) נוהגין בכל המקומות שלא לישא אשה בין פסח לעצרת שלא להרבות בשמחה, אולם נחלקו בדבר המנהגים מנהג יוצאי ספרד שאין נושאין נשים מפסח עד יום ל"ד בעומר, ומבוקר יום הל"ד מותרים. והאשכנזים יש נוהגים שלא נושאים מפסח עד ר"ח סיון, ויש נוהגים מר"ח אייר עד ג' ימי ההגבלה בבוקר ג' סיון, ומנהג כל בני אשכנז שנושאים אשה ביום ל"ג בעומר. ויש נוהגים להחמיר מפסח עד העצרת ממש. ישנם עוד מנהגים בזה וכל אחד ינהג כפי מנהג מקומו.

במקום מצוה

ג) בזמנים שנהגו שלא לישא אשה, אין להתיר לישא אשה גם במקום מצוה כגון שלא קיים מצות פו"ר, ואולם הנושא אשה באיסור אין בית הדין שבאותו מקום קונסו. והנושא אשה בימים אלו אינו רואה סימן ברכה.

ד) אסרו לעשות נישואין אפילו בלא ריקודין ומחולות, ואף בזיווג שני כאלמן הנושא אלמנה וכד'.

ה) להחזיר גרושתו מותר.

ו) אם נתברר שאירעה טעות בקידושין, ובני הזוג מתגוררים יחדיו, מצוה וחובה לעשות קידושין שוב אף בימי ספירת העומר, כדי שלא יחיו באיסור.

נישואין בליל ל"ג בעומר

ז) יש מקומות שנהגו שלא לישא אשה בליל ל"ג בעומר ובארץ ישראל נהגו כיום לישא, והעושים ביום ל"ג בעומר נהגו לעשות את הסעודה והריקודים גם כשנמשכים בלילה.

ח) כשחל ל"ג בעומר ביום שישי יש להקל לעשות נישואין בליל ל"ג בעומר גם במקומות שנהגו בשאר שנים שלא לישא בליל ל"ג בעומר.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

ואהבת לרעך כמוך - אהבת ישראל

אחרי המעשה הנורא של עקירת יהודים מביתם ונישולם מנחלתם, נשמעו במחננו קולות, ולא רק של אנשים מן השורה...

המשך בעמ' 3

כל השחין והדבר

לאור דבריו הנלהבים של הגאון הרב אריה דוב ריטר זצ"ל, מגדולי התורה בדורו, על התועלת הלימודית...

המשך בעמ' 4

שו"ת קיץ

שכחתי לספור את ספירת העומר ורק כמה דקות אחרי השקיעה מזכרתי לספור. האם אני יכול מכאן ולהבא להמשיך לספור עם ברכה?...

המשך בעמ' 5

סיפור לשבת

"יגיענו למועדים ולרגלים אחרים"

בסעודת הברית של נכדי אהרון חננאל נ"י, היום, ערב פסח, בביתי שבירושלים, אני רוצה לספר על שלושה פסחים שעברו עלי בשואה...

המשך בעמ' 6

שביבים

■ "אם חסיד אומר בעיני ראיתי..."

■ ולשדך הבנות

המשך בעמ' 7

סידור קידושין והשתתפות בחתונה

ט) מותר לרב אשכנזי הנוהג איסור נישואין עד ר"ח סיון לסדר קידושין לזוג ספרדי הנישא בתוך ימים אלו, וכן מותר לאשכנזי להשתתף ולרקוד בחתונת ספרדי.

שבע ברכות

י) כמו כן מותר להשתתף בשמחת שבע ברכות הנערכת לכבוד חתן וכלה, ואף לקיים זאת בכלי זמר.

יא) מותר ומצוה לעשות שידוכין בימי ספירת העומר, ואף לעשות לכבוד כך סעודת שידוכין, אולם אין לעשות בשעת השידוכין ריקודין ומחולות, וכן אין משמיעין בהם זמר מכלי נגינה.

ריקודין ומחולות

יב) אסור לארגן מסיבות שיש בהם ריקודים ומחולות בימי ספירת העומר, והיינו דווקא באותם ימים שנוהגים בהם איסור כל מקום לפי מנהגו, אולם המנהג במקומותינו שאין שומעים כלי זמר עד העצרת אלא במקום מצוה כנישואין וכדי.

יג) מותר לעשות מסיבות חג עם ריקודים ומחולות וכלי זמר בימי חול המועד פסח וכן המנהג, אולם ביום איסרו חג אין לעשות ריקודין או שמיעת כלי זמר, ויש מקומות שנהגו להקל כמנהגי בני מרוקו שעושים סעודת 'מימונא', אך שאר העדות אין להם להקל בזה כלל.

ברית מילה ופדיון הבן

יד) שמחת ברית מילה וכן פדיון הבן, מותר לערוך כבכל ימות השנה, ובמקום שנהגו מותר להם להביא כלי זמר לסעודה אך אין לעשות ריקודין ומחולות.

ניגון ושמיעת כלי זמר

טו) אסור לנגן ולשמוע כלי זמר בספירת העומר בין במסיבת מרעים ובין ליחיד. ולכן אין לארגן מסיבות סיום וכדי בבתי החינוך.

טז) מותר לעשות סיום ספר תורה בימי ספירת העומר ולהכניסו ברוב שירה וריקודין לכבודה של תורה.

יז) מותר ללמוד נגינה ולהקיש על כלי השירה בימי ספירת העומר כשהדבר נעשה לצורך אימון ולא לצורך תענוג.

דיני תספורת

יח) נוהגים שלא להסתפר בימי ספירת העומר, וגם בזה חלוקים המנהגים, מנהג בני ספרד שאין מסתפרים עד בוקר יום הל"ד לעומר, ובני אשכנז יש שאינם מסתפרים מפסח עד ל"ג בעומר ויש שאינם מסתפרים מר"ח אייר עד ג' סיון ויש שאינם מסתפרים מפסח עד ב' סיון וכן נהגו בארץ ישראל. ולדעת האריז"ל אין להסתפר כלל גם לא במקום מצוה כחתן ושושביניו, עד ערב חג השבועות.

יט) בכלל איסור תספורת נכלל כל השער שבגוף ואף שער שבבית הסתרים, אולם שער השפם אם מעכבו באכילתו מותר לגלח. ומותר לאשה להעביר שער גבותיה וכדו'.

כ) מי שעבר על מנהג זה והסתפר שלא במקום שהותר לו (כדלהלן), יש לבית הדין לקונסו ולעונשו.

ל"ג בעומר

כא) גם בני אשכנז שנוהגים איסור תספורת אחרי ל"ג בעומר, מכל מקום ביום ל"ג בעומר עצמו מותרים להסתפר. ובליל ל"ג בעומר נחלקו הפוסקים אם מותר להסתפר או שצריך להמתין עד בוקרו של ל"ג בעומר. חל ל"ג בעומר ביום א' יכול להסתפר בערב שבת.

כב) כשחל שבועות ביום א' מותרים בתספורת כבר מערב שבת גם לנוהגים כדעת האריז"ל ואינם צריכים התרת נדרים.

ברית מילה

כג) בעל ברית מותר להסתפר, ובעל ברית נקראים המוהל והסנדק ואבי הבן אולם האוחז את התינוק בשעת ברכת אשר קידש וכו' וכל שכן שאר הכיבודים ככסא של אליהו 'קואטר' וכדו' אינם בכלל זה ואסורים בתספורת. ולדעת האריז"ל אין להסתפר כלל עד ערב שבועות כדלעיל.

כד) בעלי הברית מותרים להסתפר כבר מליל יום הברית וכן כשחל יום הברית בשבת מותרים להסתפר כבר מערב שבת.

כה) יש שהתירו במקום דחק גדול והפסד פרנסתו (כגון מי שצריך לילך לשר גדול ואסור שם לילך שלא מגולח), ואין להתיר ללא הוראת חכם, בכל מקרה ומקרה לגופו.

כו) גם הנשים נהגו להחמיר שלא להסתפר, ובמקום צורך כטבילת מצוה או שיש לה שערות היוצאות מכיסוי הראש, וכן בתולה לצורך שידוכין וכדי מותרים. (וגם לדעת האריז"ל מותרים).

כז) מעיקר הדין מותר לגלח קטנים בימי הספירה אולם נהגו שלא לגלחם אלא בקטן שנהיה בן ג' שנים שנוהגים לגלח ביום ל"ג בעומר.

כח) מותר להסתפר אם הדבר נזקק לצורך רפואה, כגון מי שיש לו פצעים מוגלתיים בראשו או בזקנו וכדי וצריך לגלח את מקום הפצע. ובמקרה כזה יכול לגלח את כל הראש או הזקן. ובודאי שמותר להסתפר לצורך ניקוי מקום לניתוח וכדי.

כט) חתן המתחתן בל"ג בעומר או בר"ח סיון מותר להסתפר בשבת שקודם החתונה ("אופרוף"). [ולנוהגים כהאריז"ל אין להסתפר כדלעיל סט"ז.

ל) אבל שנשלמו לי' יום של אבילותו (על שאר קרובים) בימי ספירת העומר יכול להסתפר, וי"א שאם נשלמו הלי' יום לאחר ל"ג בעומר ימתין עד שבועות.

לא) מותר ליטול צפרניו בימי הספירה ואין להחמיר כלל בזה.

ברכת שהחיינו

לב) מעיקר הדין מותר לברך ברכת שהחיינו על כלים ופירות חדשים, אולם במקומות רבים נהגו שלא לאומרו. ונהגו שלא לומר גם בשבתות של ספירת העומר, ובל"ג בעומר נהגו לחדש בגדים ופירות ולברך ברכת שהחיינו.

לג) לצורך חתן וכלה מותר לקנות ולחדש, וחתן המתחתן בל"ג בעומר, יכול להלביש בגדי השבת החדשים גם ב"שבת אופרוף".

לד) כמו כן בחור בר מצוה שחל בימים אלו יכול לחדש בגדיו החדשים ולברך שהחיינו.

הקזת דם

לה) יש מהראשונים שכתב שנהגו שאין מקיזין בין פסח לל"ג בעומר, מפני ששלטה מגפה בתלמידי רבי עקיבא51. ובערב שבועות (ביומו) יש להחמיר ביותר (אך לא בליל ערב שבועות), וכל זה

דווקא אם עושה זאת לצורך בריאות, אבל אם עושה כן משום סכנה מותר, ולכן אין מניעה לעשות 'ניתוח' נחוץ בערב שבועות.

מלאכה אחר שקיעת החמה

לו) נהגו שלא לעשות מלאכה בימי הספירה אחרי שקיעת החמה.

לז) זמן איסור מלאכה י"א שהוא משקיעת החמה עד שחרית וי"א דאחר שספר שוב יכול לעשות מלאכה וכן נקטו הפוסקים ולכן אשה שאינה סופרת אינה עושה מלאכה עד שחרית, וכיום לא שמענו שנהגו להחמיר בזה.

ואהבת לרעך כמוך - אהבת ישראל

/ הרב יעקב הלוי פילבר

אחרי המעשה הנורא של עקירת יהודים מביתם ונישולם מנחלתם, נשמעו במחננו קולות, ולא רק של אנשים מן השורה אלא גם מראשי הקהל, המפקפקים במדינה כערך יהודי לאומי ומטיפים להתנתקות מהמסגרות הממלכתיות כמו הצבא, מערכת החינוך וכדומה, ויש שהגדילו לעשות והורו להפסיק לומר הלל ביום העצמאות או "תפילה לשלום המדינה" ולהטיל ספק בתקופה שלנו האם היא "אתחלתא דגאולה". האמת היא שהקולות הללו אינם חדשים וכבר רבותינו הראי"ה קוק ובנו הרצי"ה בזמנם התייחסו לטיעון הזה ואת דבריהם נביא כאן: הראי"ה בספרו "אורות" (עמ' עג) כותב על מחלוקת הדעות הקיימת בעם ישראל איך להתנהל עם אותם החלקים בעם ישראל שהם פורקי עול ומתכחשים לכל קודש בישראל, האם "הכשרים שבעם שהם נושאי דגל שם ה'" לא יהיה להם כל קשר עמהם ולהיפרד מהם, או "שכח השלום הכללי של האומה" הוא שצריך להכריע את הכל, ומפניו יש לדחות כל מחשבה של פירוד? הראי"ה כמובן פוסל את מחשבת הפירוד ובדבריו שם הוא מדמה את הויכוח הזה לאותן שתי הזונות שבאו אל שלמה, שהאחת אומרת: "גם לי וגם לך לא יהיה - גזורו!" ולעומתה מתייצבת האם הרחמנייה, אם האמת, האומרת: "תנו לה את הילוד החי, והמת לא תמיתוהו". ורוח הקודש צווחת: "תנו לה את הילוד החי, היא אמו!" ומסיים שם הראי"ה: אין קץ לרעות הגשמיות והרוחניות של התפרדות האומה לחלקים, וגם אם הנסיון לנתח באכזריות את האומה הוא בלתי אפשרי ו"היה לא יהיה", אבל עצם המחשבה על כך היא פסולה והיא ממש מחשבה של עבודה זרה כללית, כי הפירוד המדומה חותר תחת יסוד הקדושה כולה, והוא דומה למעשה עמלק שזינב את הנחשלים פליטי הענן, ועליהם אומר הכתוב: "שלח ידיו בשלומיו, חילל בריתו". גם מורנו הרב צבי יהודה בהרבה משיחותיו היה משנן לנו כמה חמור כל נסיון להפרד מן האומה, ובאחת מהן אמר הרצי"ה כי "צבור" הוא ראשי תיבות: צדיקים, בינונים, ורשעים, והמצב הנורמלי של הצבור הוא כאשר ה"צדיקים" הם בראש, למטה מהם ה"בינונים", ובשוליים למטה ה"רשעים". אבל לפעמים יש מצב של "רובץ", ככתוב "כי תראה חמור שונאך רובץ", שהרשעים הם למעלה והצדיקים למטה, ובמקרה כזה יש חשק לברוח, חס ושלום! ועל כך אומרת התורה: "לא תוכל להתעלם!". אין שום אפשרות לברוח, והוסיף הרצי"ה ואמר: זאת המדינה שלנו, זאת ממשלתנו, "וחדלת מעזב לו" חלילה וחס. לא קיימת אפשרות כזו, אולי יש אנשים שהיו רוצים שנפטר מהמדינה - אנו לא ניתן להם את "נחת רוח" הזו, לא ניפטר, לא נברח, ולא נעזוב. ההיפך אנו נעזור: "עזב תעזב עמו", אנו נהיה ביחד עם כלל ישראל על אף כל הצרות. ויש הרבה צרות, וגם צרות מבפנים, אבל אנו שייכים לכלל ישראל ועל אף כל הסיבוכים והקשיים". ובהזדמנות אחרת אמר הרצי"ה: אנו אומרים "אני מאמין באמונה שלימה בביאת המשיח, ואף על פי שהתמהמה עם כל זאת אחכה לו", ושאל: מה כוונת הביטוי "עם כל זאת"? ופירש הרצי"ה: שהכוונה היא: עם כל הסיבוכים, עם כל הקשיים, נחכה למשיח. אמנם צריך עמידה בתוקף, אבל לעשות את זאת בפנים. אם ניישם את דבריהם אלו למתרחש בעם ישראל בימים הטרופים שאנו שרויים בהם היום שהשנאה והפירוד אוכלים בנו בכל פה, נדע שאסור לנו לתת גט לכלל ישראל, אלא אדרבא עלינו להגביר חילים, להאדיר את עולם התורה, להרחיב את ההתיישבות, אדרבא להשתלב בכל מערכות המדינה ולהיאחז בכל מקום ובכל תחום גם אם יש שרוצים להרחיק אותנו משם, כי הציבור הדתי ציוני הוא התקווה המבטיחה את עתיד מדינת ישראל שתהיה מדינה יהודית בארץ ישראל, ועלינו להפנות את כל מרצנו להגשמת מימוש מטרה זו.

כל השחין והדבר

/ הרב שמואל עמנואל

מתוך מאמר על דילמות בתרגום ספרי קודש מגרמנית לעברית

לאור דבריו הנלהבים של הגאון הרב אריה דוב ריטר זצ"ל, מגדולי התורה בדורו, על התועלת הלימודית שיש בספרו של ר' יצחק ד"ר יוליוס פרויס, 'הרמנו את הכפפה' ועיינו במידע הענק האצור בספר, כדי להוסיף דעת בהבנת עשרת המכות שהביא הקב"ה על מצרים. מבין עשרת המכות נחשבות כמחלות רק שתיים, ואלו הן: **השחין והדבר**. אמנם עיון בספר של פרויס: 'הרפואה במקרא ובתלמוד' מעלה, שגם מכות אלו, אינן מחלות ידועות. לגבי השחין, התורה מדגישה שהיה זה 'שחין פורח אבעבועות'. הגדרה זו לבדה, כבר מלמדת שאין זו מחלת השחין המצויה, שהרי בכל התנ"ך לא מופיעה תופעה של 'אבעבועות' בכלל, ובשחין בפרט. בנוסף, השחין מוכר כמחלה של בני אדם, וה' הכה בשחין את האדם ואת הבהמה. לא מוכרת מחלת שחין הפוגעת גם באנשים וגם בבעלי חיים.

לגבי מכת הדבר, ההבחנה היא מרתקת עוד יותר. הדבר שהיה נפוץ בזמנו במדינות העולם השלישי, הופץ ע"י עכברים וחולדות ששרצו בריכוזי הערים הגדולות. כך למשל קבעה ועדת מומחים שבדקה את התפרצות הדבר בהודו, שהעכברים הם הנשאים של המחלה. האם עובדה זו הייתה ידועה לעמים הקדמונים? בספר שמואל, אחרי שארון ברית ה' נשבה בידי הפלשתים נאמר 'ותכבד יד ה' אל **האשדודים** ויך אותם בעפולים (טחורים קרי)'... בספר תהילים ע"ח, סו, מוזכרת מכת העפולים שבהם לקו הפלשתים, 'ויך צריו **אחור**, חרפת עולם נתן למו', ופירש רש"י שאלו מכות אחורים בעפולים ובטחורים. משם נשלח הארון **לגת** וגם שם 'ויך את אנשי **העיר** מגדול ועד קטן'... מגת נשלח הארון **לעקרון** ושם 'היתה מהומת מות בכל **העיר** כבדה מאד'. כהני הפלשתים הבינו שהמכות קרו בגלל לקיחת ארון הברית, ויעצו לפלשתים 'ועשיתם צלמי עפוליכם וצלמי עכבריכם המשחיתים את הארץ, ונתתם לאלוקי ישראל כבוד... ומה תכבדו את לבבכם כאשר כבדו מצרים ופרעה את ליבם...' (שמואל א' ו, ה-ו). דהיינו עליכם לשלוח את הארון בחזרה יחד עם חמשה עפולי זהב וחמשה עכברי זהב, כנגד שתי המכות. לגבי עכברי הזהב, מניח פ' שייתכן שלפלשתים היה ידוע שמגפות באות כאשר עכברים נמצאים, ולכן שלחו עכברי זהב ככפרה. אמנם לגבי מכת הדבר שהכה ה' במצרים, ברור שאין היא קשורה לעכברים. הראיות לכך הם ברורות. א. מכת הדבר במצרים פגעה בבהמות ולא בבני אדם, ואילו הדבר פוגע קודם כל בבני אדם. ב. מכת הדבר במצרים פגעה בבהמות שהיו בשדה, ואילו הירא את דבר ה' הניס את מקנהו לבית בעיר. כלומר, בערים המצריות לא נפגעו הבהמות מהדבר. מכת הדבר המוכרת (דֶּבֶר בְּהֵמֶתֶךָ) פורצת דוקא בערים צפופות אוכלוסין, בהן שורצים העכברים ולא בשדות. רואים אנו, שהן מכת שחין והן מכת הדבר אינן המחלות הידועות לעולם הרפואה, אלא מכות שנבראו באופן מיוחד עבור המצרים.

לעומת זאת, **מכת בכורות**, בה הכה ה' בחצות הלילה כל בכור בארץ מצרים, מהפסוקים לא נראה שהיא מגפה, אלא רק מכה ניסית. אף על פי כן מצינו שהבריתא המופיעה במסכת בבא קמא (ס' ע"ב) לומדת ממנה הלכה למעשה, וזה לשונה: דבר בעיר, כנס רגליך, שנאמר '**ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בוקר**', ואומר: 'לך עמי, בא בחדריך, וסגור דלתיך בעדך', ואומר 'מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה'. עולה מהבריתא הזו והמשך הגמרא, שאין להתייחס למכת בכורות רק כמכה ניסית, אלא שהתורה ציותה על בני ישראל להיזהר ממנה ולראות בהתפרצותה את סימני מכת דבר לכל דבר. מה שמחייב לנקוט באמצעי זהירות הנדרשים, ולא לצאת מפתח הבית כאשר הדבר מצוי ברחובות העיר.

המהרש"א (שם) כותב שודאי אם פרץ דבר בעיר יש להימלט על נפשו, אבל אם אינו מפזר רגליו אלא נשאר בעיר, יכנס לביתו. פרויס מציין שירמיהו קורא ליושבי ירושלים הנצורה ע"י הכשדים: 'היושב בעיר הזאת ימות בחרב וברעב ו**בַדֶּבֶר**, והיוצא ונפל על הכשדים הצרים עליכם וחיה, והיתה לו נפשו לשלל'. כלומר, כדי להינצל מדבר שהתפשט בעיר הנצורה, מומלץ להימלט ממנה במהירות. התורה מדגישה שיציאת מצרים לא הייתה בשום מצב, מנוסה מבוהלת מחשש להדבקות במגפה, שבה כל אחד ואחד שבורח - דואג לעורו, אלא הייתה זו יציאה מסודרת ומאורגנת של כלל שבטי ישראל, כאמור 'ויהי בעצם היום הזה הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים **על צבאותם**'. גם אפיית המצות בטרם החמיץ הבצק לא נבעה בשום פנים ואופן ממנוסה מהעיר, אלא 'כי גורשו ממצרים, ולא יכלו להתמהמה'. בני ישראל הוציאו עימם בצק טרי שנאפה על כתפיהם בשמש. במדרש מוזכר שרבי מאיר לא אכל ביצים שהיו במבוי שגר בו מצורע, ואילו ביציאת מצרים, ששים רבוא בני אדם לקחו בצק שהיה חשוף לאויר כמה שעות אחרי פגיעת המגפה, ולא חששו לשום דבר.

את המשך הפסוק: 'ו**גם צדה לא עשו להם**' גם ניתן לפרש באופן זה. גוף חלש ומורעב מועד יותר לחלות במחלות ובמגפות. (בעמ' 871 מציין ד"ר פ' ל'באר היטב' אורח חיים סימן תקע"ו ס"ק ב': "**והאידנא** אין מתענין כלל בשעת הדבר, דמנוסָה הוא כשאינו אוכל ושותה קולט שינוי האויר ח"ו". אבל יש להוסיף, כי בתוספות יום טוב תענית פ"ד מ"ז ד"ה 'לא הודו לו חכמים' כתב שלדעת **הרמב"ם**, לפי חכמים לא היו מתענים לעולם כאשר פורצת מגפת דבר, ופירש התפארת ישראל (שם אות לו) כי אם יצומו, דוקא יתרבה הדבר, משום שבני העיר יחלשו מהתענית). בני ישראל לא חששו שמכת בכורות עלולה לפגוע בהם, לכן הפסוק מעיד שישראל לא הכינו צידה לדרך.

הסבר הדברים נובע מהגמרא בבבא קמא, שמדייקת שהאיסור לצאת מהבית במצרים היה רק **בלילה**, כאמור 'ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו **עד בוקר**', אבל לאחר מכן לא היו ישראל צריכים לחשוש, ויכלו לצאת. זה אם כן כח האמונה של ישראל, שלאחר שמשה ציוה אותם בשם ה' שעם בוקר הסכנה חלפה, הם יצאו מהבתים, לקחו בצק על שכמם, וללא צדה יצאו למדבר, על צבאותם

מסקנת הדברים היא, שעשרת המכות כולן, היו אותות ומופתים שהכה ה' במצרים, והם התרחשו כאירוע חד פעמי בהיסטוריה. ישראל האמינו לכל פרט ופרט שעליו הצטוו, ולא פעלו על פי טבע העולם שלכאורה חייב לנהוג אחרת. לעתיד לבא, הפרטים שידועים לגבי המגפה שישלח הקב"ה **בגוג** (זכריה יד, יב), תהיה זו צרעת (תנחומא תזריע טז) וישראל לא יהיו מעורבים בה. יהי רצון שנזכה לחזות זאת בעינינו.

שו"ת קיץ

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלה שנשאלה על ידי כמה מהקוראים בעבר: באחד מימי ספירת העומר שכחתי לספור את ספירת העומר. גם למחרת ביום לא נזכרתי בדבר, ורק כמה דקות אחרי השקיעה נזכרתי לספור. לאחר מכן שאלתי תלמידי חכמים האם אני יכול מכאן ולהבא להמשיך לספור עם ברכה, וקיבלתי תשובות סותרות. מחמת הספק מאותו יום והלאה ספרתי ללא ברכה. אני מבין שיש בדבר מחלוקת בין הפוסקים. האם הרב יכול לבאר פרשה זו?

ושאלה נוספת שהגיעה למערכת באותו עניין: באחד מימי ספירת העומר נזכרתי לברך רק למחרת. איני זוכר וגם איני יכול לברר האם הזמן שבו ספרתי הוא הזמן המוגדר כ'בין השמשות' או אפילו לאחר מכן. האם אני יכול להמשיך לספור בברכה?

תשובה: כדי לבאר עניין זה יש צורך ולהקדים ולבאר את הטעם של ההלכה האומרת שמי ששכח לברך בלילה ונזכר לברך למחרת יכול להמשיך לספור עם ברכה.

הנה בטעם הלכה זו נאמרו ב' הסברים:

1) הפרי חדש[א] ביאר שבמקרה כזה יכול להמשיך ולברך מטעם 'ספק ספיקא', ספק שמא הלכה כדעת התוס' ורוב הראשונים שכל יום היא מצוה בפני עצמה, ואף אם נאמר שהלכה כדעת הבה"ג (בעל הלכות גדולות) שמי ששכח יום אחד שוב לא יוכל לקיים את המצווה, עדיין יש לומר שמא הלכה כדעת הראשונים שאפשר לקיים את מצוות ספירת העומר אף ביום[ב].

2) בתרומת הדשן[ג] מבואר שאם נזכר לספור ביום אז גם לדעת הבה"ג יכול להמשיך לקיים את המצווה שכיון שלא עבר עליו כל היום ללא ספירה, אין כאן חסרון 'בתמימות'[ד].

מעתה נבוא לדון במי שנזכר לספור רק בזמן 'בין השמשות' (שזמן זה הוא כידוע ספק יום ספק לילה) הנה לפי ההסבר הראשון לכאורה אי אפשר להתיר לו להמשיך לברך, שהרי במקרה כזה אין 'ספק ספיקא' שהרי אפילו אם נאמר שהלכה כדעת הראשונים שאפשר לספור את ספירת העומר ביום מכל מקום 'בין השמשות' הוא ספק יום ספק לילה, ולכן אין כאן ספק ספיקא גמור, ואכן מטעם זה יש מהאחרונים שכתב[ה] שאם נזכר לספור ב'בין השמשות' שוב לא יוכל להמשיך לספור בברכה.

אמנם לפי ההסבר השני יש לומר שגם במקרה כזה יוכל להמשיך ולברך שהרי על הצד שבין השמשות הוא יום א"כ לפי כולם יכול להמשיך ולברך, ולכן במקרה שנזכר לספור ב'בין השמשות' אפשר לעשות ספק ספיקא, ספק שמא הלכה כדעת התוס' כנ"ל, ואף אם הלכה כבה"ג שמא בין השמשות נחשב כיום (כלומר: לפי התרומת הדשן אם נזכר ביום יכול לברך לפי כולם ולא מטעם ספק ספיקא, וא"כ כשנזכר בבין השמשות שפיר הוי ספק ספיקא), ואכן זהו טעמו של ה'בית שלמה'[ו] שפסק שגם במקרה כזה יכול להמשיך לספור בברכה.

להלכה נראה שהפוסקים[ז] נוקטים להכריע כדעת 'הבית שלמה' שמי שנזכר לספור בבין השמשות יוכל להמשיך לספור עם ברכה, ולכן יש לומר כתשובה לשואל השאלה הראשונה שיכול הוא להמשיך לספור עם ברכה, ואף אם בינתיים עברו כמה ימים שספר בהם ללא ברכה (וכך הרי השואל מעיד בעצמו) מכל מקום מכיוון שבכל יום הקפיד לספור יכול מעתה והלאה לחזור ולספור עם ברכה, שהרי ברכות אינן מעכבות את קיום המצווה[ח].

אמנם באשר למקרה המובא בשאלה השנייה נראה שאין הוא יכול להמשיך ולספור בברכה, שהרי במקרה כזה אין ספק ספיקא גם לפי התרומת הדשן, שהרי גם אם נאמר שבין השמשות הוי יום מכל מקום הוא מסופק אם הוא בכלל הספיק את בין השמשות[ט].

א - מובא במ"ב סימן תצ"ג ס"ק ל"ח.
ב - והקשו האחרונים מהמ"ב בסימן רט"ו דלא עושים ס"ס לברך ברכה ואכמ"ל (עיין משמרת חיים עניני ברכות וכן בשו"ת יבי"א בכמה מקומות).
ג - סימן ל"ז.
ד - ביאור דבריו לכא' שאע"פ שי"ל שלא קיים את המצווה ביום הזה שהרי אי אפשר לספור ביום, מ"מ אין כאן חסרון ברציפות של הספירה שס"ס ספר את היום קודם שהיום עבר ולכן אין כאן חסרון ב'תמימות'.
ה - שערי תשובה סימן תפ"ט בשם בית דוד.
ו - שו"ת בית שלמה חלק או"ח סימן ק"ב.
ז - שו"ת יבי"א ח"ד סימן מ"ג, שו"ת מנחי"י ח"ט סימן נ"ז ועוד.
ח - כמבואר בגמ' במסכת ברכות ט"ו.
ט - וטען לי ת"ח אחד שעדיין יש כאן ס"ס שהרי 2 הספיקות האחרונים (אם ספר בין השמשות, ואם בין השמשות הוא יום או לילה) הם בעצם ספק אחד אם ספר ביום או בלילה ולכן עדיין יש כאן ס"ס והסתייע מדברי הבה"ל בסימן של"א ס"ה ד"ה 'בין השמשות' עיי"ש שכתב 'ושם ספק חד הוא', ולענ"ד אין הדמיון עולה יפה ד'שם ספק חד הוא' הוא סברא להחמיר שאע"פ שיש כאן ס"ס אי אפשר למול בשבת על ידו, אבל עדיין הוא ס"ס, ולכן בנד"ד הוא ס"ס לומר למה לא יוכל לברך ולא שייך לומר דשם ספק חד הוא, שאין זה ספק השקול, שיש 2 צדדים לומר למה לא יכול להמשיך ולברך וזה פשוט.

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

סיפור לשבת

"יגיענו למועדים ולרגלים אחרים"

{ד"ר מרים וייטמן מספרת על דברים שאמר אביה, ר' יונה עמנואל ז"ל, בברית של נכדו אהרון חננאל בן מרדכי ורחל עמנואל, ערב פסח תשמ"ה. ר' יונה היה אופטיקאי באומנותו ותלמיד חכם גדול בתורתו. הגשים בחייו את דברי רבן גמליאל "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ". ערך בהתנדבות במשך עשרות שנים את הרבעון התורני "המעיין". כתב את הספר "יסופר לדור" המגולל את חיי משפחתנו בשואה וכן פרסם מאמרים תורניים רבים. היה מקורב מאוד לרב שלמה זלמן אויערבך זצ"ל. נפטר בשנת תשס"ב.}

בסעודת הברית של נכדי אהרון חננאל נ"י, היום, ערב פסח, בביתי שבירושלים, אני רוצה לספר על שלושה פסחים שעברו עלי בשואה.

ימים ספורים לפני פסח תש"ג עזבנו בסתר בחשכת הלילה את ביתנו שבעיר אוטרכט בהולנד. אחותי הקטנה בתיה בת ה-3 נשלחה אל זוג הולנדים בכפר. אבא ואמא ואחי הקטן שלום בן ה-7 התחבאו בביתו של מכר הולנדי. ואנו, ששת הילדים הגדולים, אלחנן בן ה-19, שלמה בן ה-18, יונה בן ה-17, שמואל בן ה-16, והתאומים ברוך ובלה בני ה-13, ואתנו גם דודה שלנו, הדודה מלי, התחבאנו בעליית גג של בית ספר. בכתות מתחתינו למדו ילדי בית הספר, בבניין הצמוד לבית הספר משמאל שכנה יחידה של הצבא הגרמני, ובבניין הצמוד מימין שכנה מפקדה של אנשי אס. אס. במשך כל שעות היום שכבנו בלי לזוז ודיברנו אך בלחישה מחשש שהתלמידים שבכיתות מתחתינו או החיילים הגרמנים שמימינו או אנשי אס. אס. שמשמאלנו - ירגישו בנוכחותנו. באותה עת הספקנו ללמוד הרבה. בשעות היום למד כל אחד לבדו, ואחרי שהתלמידים עזבו את בית הספר חזרנו יחד על הלימוד. למדנו מסכת בבא קמא וחומש עם רש"י. כמו כן שיחקנו שחמט, שהרי אפשר לעשות זאת גם בלי לדבר ובלי לזוז.

בערב פסח התארגנו בדממה לקראת ליל הסדר. דודה מלי בישלה תפוחי אדמה, ואנו הוצאנו את המצות שלקחנו אתנו אל המחבוא. היו אלו מצות ששמרנו מהשנה הקודמת. כשירד הערב ישבנו סמוך לחלון עליית הגג וקראנו את ההגדה לאור הירח. אלחנן ניהל את הסדר הראשון ושלמה ניהל את הסדר השני. אמרנו בכוונה רבה את התפילה שבהגדה "השתא הכא, לשנה הבאה בארץ ישראל. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין (השנה כאן, בשנה הבאה בארץ ישראל. השנה עבדים, בשנה הבאה בני חורין)", ושרנו בלחש "שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם".

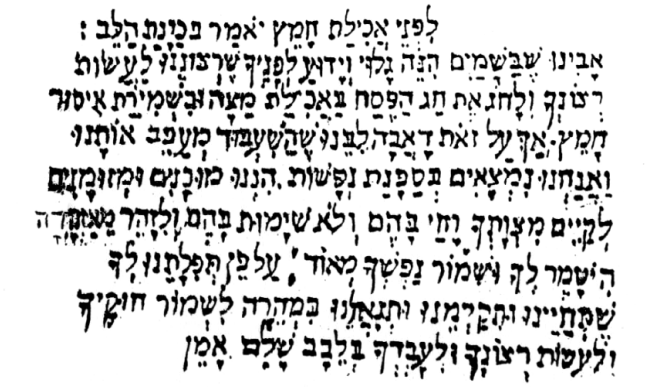
הרבה עבר עלינו בין פסח תש"ג לפסח תש"ד, ובפסח תש"ד, שנה לאחר אותו פסח במחבוא, היינו כל המשפחה במחנה "ברגן בלזן". מחנה "ברגן בלזן" לא היה מחנה השמדה אלא מחנה עבודה בו עבדנו עבודת פרך נוראית בתנאים נוראיים. מנת האוכל היומית הדלה כללה מעט לחם, מעט מרק ותפוח אדמה. רבני המחנה פסקו שהאיסור של אכילת חמץ בפסח נדחה מפני המצווה של "וחי בהם – ולא שימות בהם", ולכן התירו לאכול חמץ בפסח.

יחד עם זאת חיברו רבני המחנה תפילה מיוחדת שתאמר לפני אכילת חמץ בפסח, תפילה שתבטא הן את הצורך לאכול חמץ בימי שיעבוד אלו והן את התקווה לגאולה שלמה בקרוב.

לפני אכילת חמץ יאמר בכוונה הלב:

אבינו שבשמים, הנה גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ולחוג את חג הפסח באכילת מצה ובשמירת איסור חמץ. אך על זאת דאבה לבנו שהשעבוד מעכב אותנו ואנחנו נמצאים בסכנת נפשות. הננו מוכנים ומזומנים לקיים מצותך "וחי בהם - ולא שימות בהם" וליזהר מאזהרה "הישמר לך ושמור נפשך מאד", על כן תפלתנו לך שתחיינו ותקיימנו ותגאלנו במהרה לשמור חוקיך ולעשות רצונך ולעבדך בלבב שלם, אמן.

אחי אלחנן העתיק את התפילה בכמה וכמה עותקים, כדי שאנשים רבים ככל האפשר יקבלו אותה ויוכלו לומר אותה. אלחנן הקפיד להעתיק את התפילה בניקוד ובדייקנות, כדי שהתפילה אכן תתקבל כתפילה לכל דבר. את מלאכת ההעתקה ביצע לאחר עבודה מפרכת של כריתת עצים במשך שתים עשרה שעות ביום. ההעתק המפורסם של התפילה כפי שהופיע במסמכים שונים, הוא צילום מכתב ידו של אלחנן. פיסת נייר זו היא עדות אילמת למסירות נפש עילאית למען הכלל ולמען שמירת התורה בימי השואה:

לִפְנֵי אֲכִילַת חָמֵץ יֹאמַר בְּכַוָּנַת הַלֵּב:
אֲבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם הִנֵּה גָלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ שֶׁרְצוֹנֵנוּ לַעֲשׂוֹת
רְצוֹנֶךָ וְלָחוֹג אֶת חַג הַפֶּסַח בַּאֲכִילַת מַצָּה וּבְשִׁמְירַת אִיסּוּר
חָמֵץ. אַךְ עַל זֹאת דָּאֲבָה לִבֵּנוּ שֶׁהַשִּׁעְבּוּד מְעַכֵּב אוֹתָנוּ
וַאֲנַחְנוּ נִמְצָאִים בִּסַּכָּנַת נְפָשׁוֹת. הִנֵּנוּ מוּכָנִים וּמְזוּמָנִים
לְקַיֵּם מִצְוָתְךָ "וְחֵי בָּהֶם" וְלֹא שֶׁיָּמוּת בָּהֶם וְלִזָּהֵר מֵאַזְהָרָה
"הִישָּׁמֶר לְךָ וּשְׁמוֹר נַפְשְׁךָ מְאֹד", עַל כֵּן תְּפִלָּתֵנוּ לְךָ
שֶׁתְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וּתְגָאֲלֵנוּ בְּמְהֵרָה לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ
וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. אָמֵן

אך באותו ערב פסח... הצלחנו בכל זאת לאפות מעט מצות. ברוך השיג מעט קמח, אלחנן הכין "מים שלנו", אמא ארגנה מספר כלים להכנת הבצק, "סחבנו" עצים, ברוך עמד בחוץ ושמר,

המשך בעמוד הבא...

אמא לשה את הבצק, ואנו אפינו אותו. אפינו מצות בערב פסח תש"ד במחנה ברגן בלזן!! ובליל הסדר קראנו את ההגדה וחשנו על בשרינו ממש את הפסוק שאמרנו "ויעבידו מצרים את בני ישראל בפרך". שתינו ארבע כוסות מים או תה, וכל אחד מאתנו אכל מעט מן המצות שאפינו. בסיום הסדר אמרנו בכוונה "שפוך חמתך אל הגויים... תרדוף באף ותשמידם מתחת שמי ה'".

ובבוקר יצאנו שוב לעבודת הפרך...

לאפיית המצות בערב פסח הצטרפו אלינו יהודים נוספים. גם לאמירת ההגדה בליל הסדר הצטרפו אלינו יהודים נוספים. אולם היה משהו שעשינו באותו פסח בסתר, ובמצוות אבא לא סיפרנו עליו לאיש. אנו, בני משפחת עמנואל, לא אכלנו חמץ באותו פסח. אכלנו תפוחי אדמה בלבד, אלו שקיבלנו בפסח וגם אלו ששמרנו מלפני הפסח. אולם אבא אמר לנו לא לספר על כך לאחרים, כדי שאף אחד לא יחוש חובה לעשות כך גם הוא. את הלחם שחולק בפסח לא לקחנו. היהודי שהיה אחראי על חלוקת הלחם הניח את פרוסותינו הדלות בארגז שהכנו מבעוד מועד, ואנו לקחנו משם את הלחם רק לאחר הפסח... תפוחי האדמה ששמרנו מלפני החג הספיקו עד ליום האחרון של חול המועד, ולא ידענו אם נצליח לא לאכול חמץ ביום השביעי והשמיני. והנה, ביום האחרון של חול המועד, הגיע לצערנו הרב משלוח חדש של יהודים לברגן בלזן, ובין הבאים היו בני משפחת הירשמן, שהיו שכנים שלנו באוטרכט. הם נתנו לנו שקית קטניות, וכך הצלחנו לא לאכול חמץ עד סוף החג.

והנה הגענו לפסח השלישי, פסח תש"ה. את סיפור ליל סדר שלפני ארבעים שנה לא סיפרתי מעולם. לא סיפרתי אותו לאשתי, לא סיפרתי אותו לילדי, לא סיפרתי אותו לאיש. לא יכולתי. ועתה, בברית המילה של נכדי אהרן חננאל נ"י, אני מרגיש לראשונה שאני יכול לספר את אשר אירע באותו היום.

באותו ערב פסח של שנת תש"ה יצאתי מוקדם בבוקר לעבודת הפרך במחנה ברגן בלזן, כפי שיצאתי לעבודת הפרך בכל יום בשנה וחצי האחרונות. חזרתי בלילה, ליל חג הפסח, שבור ורצוץ, כפי שחזרתי שבור ורצוץ בכל ערב בשנה וחצי האחרונות. בן 19 הייתי. אבי כבר לא היה בין החיים. אחי הבכור אלחנן כבר לא היה בין החיים. אחי הקטן שלום כבר לא היה בין החיים. אחותי הקטנה בתיה כבר לא הייתה בין החיים. מאות רבות של יהודים מתו בתקופה זו בברגן בלזן מידי יום ביומו מהעבודה, מהקור הנורא, מרעב וממחלות.

הלכתי לצריף של אמי, שהייתה חולה מאוד מאוד, ישבתי לידה והתחלתי לומר את ההגדה. יין לא היה לנו. מצות לא היו לנו. גם לחם לא היה לנו. דבר אחד היה לנו, והרבה, הרבה, הרבה - מרורו!! הרבה הרבה מרור בלבו!! אמרתי בלחש את ההגדה, כשאמי ספק שומעת ספק אינה שומעת את אשר אני קורא. אך כשהגעתי לברכת הגאולה ואמרתי את המילים "כן ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו יגיעו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבניין עירך וששים בעבודתך" - הרגשתי פעם ראשונה שאינני מאמין במה שאני אומר. "כן ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו יגיעו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבניין עירך וששים בעבודתך"?? מישהו מאיתנו כאן עוד יגיע למועדים ולרגלים אחרים? מישהו מאיתנו עוד יראה את ירושלים? מישהו מאיתנו עוד ישמח? פרצתי בבכי, ובאמצע הברכה הפסקתי את אמירת ההגדה...

ולו יכולתי לתאר לעצמי באותו ליל סדר של שנת תש"ה שמץ ממה שמתרחש כאן היום, לו יכולתי לדמיין לעצמי שאזכה להגיע לארץ ישראל, למדינה יהודית, שאזכה לראות את אחותי ושני אחי יוצאים עמי, שאזכה להקים משפחה, שאזכה לגדל שבעה ילדים, שאזכה להיות כעבור ארבעים שנה סנדק בברית המילה של נכדי בביתי בירושלים, לו יכולתי לדמיין לעצמי אך משהו מכל זה - אולי הייתי מצליח לסיים אז, בליל הסדר תש"ה, את קריאת ההגדה...

שביבים / שאול שיף

"אם חסיד אומר בעיני ראיתי..."

רבי חיים הלברשטאם מצאנז המכונה: "הדברי חיים" על שם חיבורו התורני, רבה של העיר צאנז ומייסדה של חסידות צאנז. מגדולי יהדות מזרח אירופה ומנהיגיה בדורו. רבותיו בחסידות היו הצדיקים רבי נפתלי צבי מרופשיץ ורבי צבי הירש מזידיטשוב זכותם תגן עלינו. הוסמך להוראה על ידי הרב אפרים זלמן מרגליות מברודי. רבי חיים מצאנז היה ידוע בדורו כאחד מגדולי הדור, כפי שניתן ללמוד מהתכתבויות שהיו לו עם חשובי רבני דורו. עוד בזמנו מנתה חסידות צאנז אלפי חסידים. משמשו בקודש של רבי חיים מצאנז זי"ע, מוה"ר רפאל הלוי סג"ל צימעטבוים ז"ל, הוציא לאור ספר הנושא את השם "כל הכתוב לחיים" ובו כרוך ספר נוסף "דרכי חיים", המפרט את כל מה שקלט ושמע וראה אצל רבו. בהקדמה לספר, מפרט מחברו כיצד הגיע לכהונה של משמש בקודש של ה"דברי חיים" ומגולל מקרה פלאי שאירע לו. הנה סיפורו:

"...וסדר ההתקרבות שלי לרבינו הקדוש באה מחמת שאמי מורתי היתה נכדתה של הרבנית הצדקת אשת הרה"צ ר' אשר מראפשיץ זי"ע, ורבינו הקדוש מצאנז אמר על אמי ע"ה שהיא (גם) נכדתו של מוהר"ם מטיקטין. וכאשר בא רבינו מצאנז זי"ע לראפשיץ בקשה הרבנית הנ"ל אשתו של ר' אשר מרופשיץ מהרה"ק, שיקבל לביתו העלמה הזאת וישגיח עלי? בעין חמלה, אז לקח רבינו הקדוש את העלמה (אמי) לביתו וגידלה ושידכה והשיאה לת"ח. כאשר נולדתי השגיח עלי בעין חמלה, וכאשר עזר לי השי"ת ונתגדלתי בביתו, ואבותי (הכוונה כנראה הורי) השיאו אותי כשהייתי בן ששה עשר

שנים והייתי מתמיד בביהמ"ד. וכאשר לפעמים הי' צריך רבינו לאיש אחד בעל כח לשמשו, אז שלח רבינו הקדוש אחרי לביהמ"ד והייתי ניעור אצלו כמה לילות, וכמה שנים קודם ההסתלקות הי' צריך רבינו הקדוש לאיש אחד לשמשו, שלח רבינו הקדוש אחרי והייתי אצלו כמה שנים ושמשתי את רבינו הקדוש בלי שום קבלת פרס. וקודם ההסתלקות שנת תרל"ו קרא אותי רבינו הקדוש ואמר אלי שיתן לי מכתב למען ידעו, והי' מצוה להכותב שיכתוב המכתב כלשונו ממש אות באות. והנני מעתיק פה המכתב שנתן לי רבינו הקדוש, ובטרם שחתם רבינו הקדוש א"ע על המכתב, קרא בעצמו המכתב כמה פעמים.

"ב"ה אור ליום ו' עש"ק וירא תרל"ו לפ"ק. המוכ"ז האברך המופלג החסיד וירא א', מו"ח רפאל נ"י חביב בעיני מאד, ובשבתו בביתי הוא כאחד מבני ביתי ומשמש אותי ושומר בריאותי, ואינני אוכל לתת לו די מחסורו, ויעצתיו שיסע לאיזה מקומות, ואקוד, כי אנשי שלומי ובריתי יקרבו אותו ולהמציא לידו סך מסוים, כי הוא באמת י"א ות"ח (ירא אלוקים ותלמיד חכם) וממשפחה גדולה ומפורסמת, וכדאי הוא לעשות עמו צדקה וחסד ולקרבו בסבר פנים יפות ולהעניק לו מטוב ברכתו אשר ברכו הי, ואנכי אתפלל בעדכם שתתברכו בעושר וכבוד וישפיע ה' עליכם ברכה ורחמים וחיים ושלום וכ"ט. דברי המדבר בצדק דורש טוב לעמו ודובר שלום, הק' חיים הלברשטאם".

והנה כמה שנים הייתי נבוך ברעיוני כוונת רבינו הקדוש בדבריו הקדושים שאמר שיתן לי מכתב למען ידעו, עד שנזכרתי מה שאמר רבינו הקדוש בזה"ל:

אם חסיד אומר בעיני ראיתי אז אפשר שמע, וכשאמר החסיד ששמע אז בודאי לא הי' ולא נברא, וכאשר רבינו הקדוש אמר לי שיתן לי מכתב "למען ידעו" בודאי כוונתו היתה עד היום, שיכירו וידעו כי דברי נאמרים באמת וצדק, ודבורו של הצדיק עושה רושם לעולם. על כן אמרתי לחרוט בספר מה שראיתי בעיני ונעשה על ידי בצל החיים, ותמכתי יסודי על דברי המדרש רבה פ' תשא (פ' מ"ב) בפסוק גפן ממצרים תסיע, מה הגפן כשהם חיים וקיימים ונשענין על עצים המתים, כך ישראל חיים ונשענים על המתים אלו האבות, ע"כ. ועתה יכירו וידעו הכל כי דברי נאמרים באמת וצדק. ובטוח אני כי הדברים הנאמרים בספר הזה יכו שורש לטובה בלבבות אשר יהגו בספר התורה הזאת, וכל המעיין בו ימצא עצות נכונות לילך בנתיב החיים. (ועיין בספר חסידים, האומר דבר מפיהם של צדיקים, הם מתפללים ומליצים טוב בעדו.)

"...והנני כותב פה ענין פלא שהי' לי עם המכתב של רבינו הקדוש זצ"ל. היות שזה כמה שנים שנסעתי לעיר סיגעט על חתונה מזרע קודש בנו יחידו של הגה"צ מציעשינוב זצ"ל, ונסעתי על ש"ק לראצפערד להרה"ק מבעלז שליט"א,דודו של החתן הנ"ל לקריאת החתן, ובדרך נאבד ממני כל הבריף טאש (ארנק) עם המעות והפאס וגם המכתב של רבינו הקדוש זצ"ל. והנה מעות נתן לי הרה"ק מבעלז שליט"א על הוצאות הדרך וגם פאס (תעודת מעבר) נתנו לי, אך המכתב הי' אבידה שאינה חחרת, והי' לי מזה צער גדול. וזה הי' בר"ח טבת, ויהי אחרי כמה חדשים כשהייתי בצאנז ביומא דהילולא דרבינו הקדוש זצ"ל, בא אלי הרה"ק מבייטש שליט"א, חתנו דרבינו הקדוש זצ"ל, ואמר לי, רפאל אתן לך פרישת שלום מהמכתב שלך שראיתי בדרך בנסעי מהילולא דרבינו הקדוש מקאלעוו זי"ע דרך עיר פערענטש בא איש אחד מהעיר ובידו מכתב, ושאל מהקהל שנסעו שמה להכיר של מי הוא המכתב הלז, ואני בראותי זאת אמרתי הלא זה הוא של הויכער רפאל (רפאל הגבוה), ובקשתיו שיתן לי המכתב ולא רצה ליתן לי, ונתתי לו האדרעסי שלך וגם קבלתי ממנו האדרעסי שלו, ועתה עשה את שלך ותשיג המכתב. ועמדתי כמשתומם מה לעשות, ואמרתי לנסוע בעצמי לעיר סערענטש, ובבואי להעיר דרשתי וחקרתי עד שבאתי לבית האיש שהי' לו המכתב, ואמר לי שבאותו היום רצה לשלוח לי המכתב ע"י הפאסט. ובראותי האדרעס (הכתובת) ראיתי כי אילו הי' שולח ע"י הפאסט (הדואר) אזי מעולם לא הי' בא לידי, כי לא הי' נכתב האדרעס כראוי. והיהודי נתן לי המכתב ואמר לי, תדעו מאין בא לידי המכתב הזה, כי בחצר אחד דרים יהודי וגם נכרי אחד, ובתוך השלג מצא הנכרי המכתב הזה, ובראות הנכרי כי זה הוא כתב יהודי אמר להיהודי, מאשקא קח לך את זאת כי הוא מכתב יהודי. ולקה היהודי המכתב, ובראות עליו התימת רבינו הקדוש מצאנז זי"ע דרש וחקר עד שמצא להחזיר האבידה לבעלי'. ונסעתי תיכף על ש"ק לראצפערד להרה"ק מבעלז שליט"א, ובש"ק אחר התפילה שאל אותי רבינו הקדוש לספר לו גופא דעובדא, וספרתי לו ואמר לי שאין זה משכל אנושי ,ובודאי שמשתי את רבינו הקדוש מצאנז באמת, על כן נעשה לי ענין פלא כזה בהמכתב הלז".

ולשדך הבנות

בזמירות ליל שבת קודש, בפיוט "מה ידידות", כתב מחברו בין היתר: **"הרהורים מותרים ולשדך הבנות"**. ושמעתי מידידי הגה"ח רבי פינחס שיינברגר שליט"א, ביאור בדרך צחות על סיבת השכנות בין השניים: **"הרהורים מותרים"**, מי שיש לו הרהורים מותרים, קרי, מחשבות טהורות, ואין לו הרהורים אסורים ח"ו, הוא, ורק הוא, יכול להתעסק בשידוכים, וולכן ההמשך: **"ולשדך הבנות"**, והבן. ונכון הוא, ודפח"ח.

(הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ, מח"ס "גם אני אודך" ו"פרדס יוסף החדש" על המועדים.)

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים בדוא"ל: besod@013net.net

עיצוב ועריכה גרפית:
גיל ויין עיצוב גרפי
אימייל. gilwein26@012.net.il